

BOLALAR SHE'RIYATI: MAZMUNI, AHAMIYATI VA TARBIYAVIY IMKONIYATLARI

Safarova Nigora Oxunjonovna

Buxoro davlat pedagogika instituti professori

Abduraximova Dilnoza Rustamjonovna

Buxoro davlat pedagogika instituti talabasi

Annotatsiya Mazkur maqolada bolalar she'riyatining o'ziga xos xususiyatlari, uning bolalar tarbiyasidagi o'rni hamda boshlang'ich ta'lim jarayonidagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, bolalar she'riyati orqali yosh avlodning ma'naviy-axloqiy, estetik va intellektual rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: bolalar she'riyati, tarbiya, estetik did, ma'naviyat, boshlang'ich ta'lim, adabiyot, she'r, bola psixologiyasi.

Kirish

Bugungi kunda yosh avlodni har tomonlama barkamol qilib tarbiyalashda adabiyotning, ayniqsa, bolalar adabiyotining o'rni beqiyosdir. Bolalar adabiyoti tarkibida bolalar she'riyati alohida ahamiyat kasb etib, u bolaning dunyoqarashi, his-tuyg'ulari va tafakkurini shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi.

Bolalar she'riyati nafaqat badiiy zavq bag'ishlaydi, balki tarbiyaviy ahamiyatga ham ega bo'lib, bolalarni ezgulikka, mehnatsevarlikka, vatanparvarlikka va insonparvarlikka undaydi. Shu jihatdan uning mazmun-mohiyatini ilmiy jihatdan o'rganish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Bolalar she'riyatining o'ziga xos xususiyatlari

Bolalar she'riyati kattalar uchun yaratilgan she'rlardan bir qator jihatlari bilan farq qiladi. Avvalo, unda soddalik, ravonlik va tushunarlik ustun turadi. Bolalar uchun yozilgan she'rlar qisqa, mazmunan aniq va bola ruhiyatiga mos bo'lishi lozim.

Shuningdek, bolalar she'riyatida quyidagi xususiyatlar muhim ahamiyatga ega:

- obrazlarning yorqinligi va aniqligi;
- tilning sodda va ta'sirchanligi;
- qofiya va ritmning jozibadorligi;
- o'yin elementlarining mavjudligi.

Bu xususiyatlar bolalarda she'rga bo'lgan qiziqishni oshiradi va uni oson yod olish imkonini yaratadi.

Bolalar she'riyatining tarbiyaviy ahamiyati

Bolalar she'riyati tarbiya vositasi sifatida juda katta imkoniyatlarga ega. U orqali bolalarda quyidagi sifatlar shakllanadi:

Ma'naviy-axloqiy tarbiya

She'rlar orqali yaxshilik va yomonlik, rostgo'ylik va halollik kabi tushunchalar bolalar ongiga singdiriladi.

Vatanparvarlik tuyg'usi

Ona Vatan, tabiat va milliy qadriyatlar haqidagi she'rlar bolalarda yurtga muhabbatni uyg'otadi.

Estetik did

Badiiy obrazlar va go'zal tasvirlar bolalarning nafosat tuyg'usini rivojlantiradi.

Nutq va tafakkur rivoji

She'r yodlash va uni ifodali o'qish bolalar nutqini boyitadi, fikrlash qobiliyatini oshiradi.

Boshlang'ich ta'limda bolalar she'riyatidan foydalanish

Boshlang'ich sinflarda bolalar she'riyatidan samarali foydalanish o'quv jarayonini qiziqarli va mazmunli tashkil etishga xizmat qiladi. O'qituvchi she'r tanlashda bolaning yosh xususiyatlari va qiziqishlarini hisobga olishi kerak.

Dars jarayonida quyidagi usullardan foydalanish maqsadga muvofiq:

- she'rni ifodali o'qish;
- rollarga bo'lib o'qish;
- she'r mazmunini sahnalashtirish;
- rasm chizish orqali mazmuni ifodalash.

Bu usullar bolalarning faolligini oshiradi va ularning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi.

Bolalar she'riyati va bola psixologiyasi

Bolalar she'riyati bola psixologiyasi bilan uzviy bog'liqdir. Chunki har bir yosh davriga mos she'rlar bolaning ichki dunyosiga ta'sir ko'rsatadi. Masalan, kichik yoshdagi bolalarga qo'shiqsimon, qofiyali va takrorlarga boy she'rlar ko'proq ta'sir qiladi.

Bola she'r orqali atrof-muhitni angelaydi, his-tuyg'ularini ifoda etishni o'rganadi. Shuning uchun ham bolalar she'riyatini yaratishda pedagogik va psixologik yondashuv muhim ahamiyatga ega.

Xulosa qilib aytganda, bolalar she'riyati yosh avlod tarbiyasida muhim o'rin tutadigan badiiy vosita hisoblanadi. U bolalarning ma'naviy, axloqiy va estetik rivojlanishida katta ahamiyatga ega.

Boshlang'ich ta'lim tizimida bolalar she'riyatidan maqsadli va samarali foydalanish orqali o'quvchilarda kitobxonlik madaniyatini shakllantirish, ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish mumkin. Shu bois pedagoglar bolalar she'riyatining mazmun-mohiyatini chuqur anglab, uni ta'lim jarayonida keng qo'llashlari zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Safarov O. **Bolalar adabiyoti.** – T.: O'qituvchi, 2019.
2. To'xtaboyev X. **Bolalar adabiyoti namunalaridan.** – T.: Yoshlar nashriyoti, 2015.
3. Qosimov B. **Adabiyot nazariyasi asoslari.** – T.: Fan, 2007.
4. Yo'ldoshev J. **Pedagogika nazariyasi.** – T.: O'qituvchi, 2012.
5. Mahmudov M. **Ta'lim texnologiyalari.** – T.: Sharq, 2010.
6. Jalolov J. **Boshlang'ich ta'lim metodikasi.** – T.: O'zbekiston, 2018.
7. Xudoyberdiyev T. **Bolalar adabiyoti va tarbiya.** – T.: Ma'naviyat, 2016.
8. Abdullayeva Q. **O'qish savodxonligi va metodika.** – T.: Fan va texnologiya, 2020.
9. Nurmonov A. **Til va adabiyot ta'limi muammolari.** – T.: Akademnashr, 2014